

objevily. Nicméně je příspěvkem velmi důležitým a jen stěží opominutelným. Nespornou předností Fořtovy knižní studie je její instruktivnost; jasný a jednoznačný výklad a shrnutí i relativně složité problematiky pohybující se na rozhraní několika různých disciplín – lingvistiky, estetiky, literární vědy a sémiotiky. Knihu proto jistě uvítají a ocení nejen odborníci a studenti uvedených oborů, ale i zájemci z řad široké veřejnosti.

Ondřej Sládek

V počátcích Demlovy cesty

Jakub Deml: *Carissime, kde se touláte? Dopisy Jakuba Demla příteli Josefu Ševčíkovi do Babic.* Dauphin 2010. K vydání připravily, doprovodné texty, vysvětlivky a ediční poznámky napsaly Šárka Kořínková a Iva Mrázková.

I.

V první polovině roku 2010 vyšly dvě knihy, zhodnocující literární odkaz Jakuba Demla: *Čin a slovo*, soubor demlovských studií předního znalce Vladimíra Binara, a svazek korespondence Jakuba Demla s Josefem Ševčíkem *Carissime, kde se touláte?* nabízející pohled do Demlovy epistolografie na samém počátku tvorby, tedy v letech 1904–1911. Tento druhý, pěkně vypravený svazek dopisů, se svěží kresbou Pavla Reisenauera na obálce se tak vřazuje do již knižně vydaných souborů z ohromného objemu Demlovy korespondence.

V případech předcházejících knižních korespondenčních svazků, sestavených po roce 1990, šlo buď o výběry, nebo (s váchalovskou výjimkou) o nerozsáhlé a dílčí korespondenční celky. Soubor *Rozmilý Jene Martine Vochoči* (Albis International, Ústí n. Labem 1996) je milým dárkem pro demlovské milovníky; nepřináší sice nic nového ani podstatného, co by mohlo pohled na Demlovo dílo změnit, zato ale umožňuje nahlédnout do běžné demlovské korespondence i kuchyně tasovského nakladatelství; do útlé knihy netradičního formátu jsou zařazena jak faksimile Demlova úhledného rukopisu a nezbytných kresbiček, tak i faksimile telegramu, kterým Deml Vochočovi gratuluje k svátku, či administrativní dopis M. R. Junové.

Výbor *Pišu to při světle nočním* (Torst, Praha 1998) se pokusil splnit reprezentativnější úkol: doplnit představu o Demlově myšlenkovém světě a tvorbě v období, kdy už se dílo uzavíralo a korespondence byla básnickovou poslední literární tvorbou, tedy v letech 1940–1961. Svazek je komponován z dopisů mnoha adresátům (Babler, Durych, Nezval, Zahradníček aj.) a ve spoustě z nich se dočítáme o mlčícím či umlčeném Demlovi ledacos podstatného. Za jeden z nejvýznamnějších textů knihy pak můžeme považovat rozsáhlý popis posledních dnů války na Velkomeziříčsku a v Tasově, adresovaný manželům Vitězovým. Text je podstatný nejen jako ojedinělý Demlův pohled na válečné události (které záhy po osvobození následovalo obvinění básníka z kolaborace), ale může nám dopomoci i k pochopení jedné z pozdních Demlových próz *Miloš* (1947).

Výbor *Zakázané světlo* (Paseka, Praha – Litomyšl 1999) svým názvem napovídá, že se jedná o listy z období, v jehož středu leží *Zapomenuté světlo*. Obsahuje dopisy z let 1930–1939, tedy z časů velkých osobních i národních tragédií; zároveň však odhaluje zákulisí vzniku mimořádného *Zapomenutého světla* i knih *Jugo* či *Cesta k jihu*; zejména listy zasílané z Dubrovníku tehdejšímu nejvěrnějšímu příteli J. A. Vermerovi působí jako plynulé pokračování literárního díla a nad mnohými stránkami se čtenář podiví, proč je Deml do tisku nezařadil.

Milý pane Josefe B. (Masarykova veřejná knihovna, Vsetín 2001) je cenným svědectvím z podzimu Demlova života, nad jehož stránkami až zamrazí: jestliže soubor *Pišu to při světle nočním* uvádí na záložce Demlův výrok „toto jsou teď mé Šlěpěje“, právě dopisy Josefu Battovi tuto myšlenku naplňují; svědectví osamění, zhoršujícího se zdraví a dopisy pocházející z doby jen několik měsíců před Demlovou smrtí jsou jednou z posledních a jímavých zpráv o víře a pokoře již nemocného a opuštěného básníka.

Milý a dobrý hochu – Milovaný, důstojný pane (Trigon, Praha 2005) je pak nejvýznamnějším korespondenčním souborem, který v knižní podobě vyšel; jde o vzájemné dopisy Jakuba Demla a Josefa Váchala. Jakkoli bylo přátelství Demla s Váchalem krátké, pro oba z umělců představovalo jeden z tvůrčích vrcholů. Část dopisů Josefa Váchala Jakubu Demlovi vyšla již jako příloha v podobě faksimile jednotlivých listů v knize *Hrad smrti* (JOTA a ARCA JiMfA, Paseka, Brno a Praha 1992) a uveďme i Váchalův *Dopis Jakubu Demlovi* (Ohnisko, Brno 1994) z dubna 1912, vydaný samostatně. Soubor *Milý a dobrý hochu – Milovaný, důstojný pane* je díky editorce Marcelce Mrázové dílem, které tyto dílčí kroky završuje a zevrubně informuje o spolupráci i doznívání z Demlovy strany náhle přerušenoho přátelství. Navíc jsou zde na pravou míru uvedeny i historické nepřesnosti, které závažně deformovaly hodnocení vztahu obou umělců; Jiří Olič ve své knize ... *nejlépe tlačit vlastní káru sám* (Paseka, Praha – Litomyšl 1993) na základě Váchalových pamětí uvádí, že kontakt byl navázán z Demlovy strany, kterážto nepravda později Váchalovi jistě ulehčovala trpkou pozici odmítnutého přítele. Mrázová dokládá, že korespondence začala právě z Váchalovy strany. Snad nejpodstatnějším přínosem této korespondence je ale doklad, jak charismatickou osobností musel Jakub Deml být: i když také v korespondenci kupř. s F. X. Šaldou byl Deml tím, který určoval její celkový ráz, v konfrontaci s pozdější Váchalovou nonkonformností je grafikova bezvýhradná úcta k „důstojnému pánu“ Demlovi v dopisech pozoruhodná.

II.

Nejnovější knihu dopisů *Carissime, kde se touláte?* lze považovat za svého druhu bedekr Demlova putování na samém počátku jeho kněžské i umělecké dráhy v letech 1904–1911. Ne nadarmo tvoří předsádku knihy mapa s vyznačenými kněžskými působišti Jakuba Demla, putováním, po nichž nás kniha provádí. I samotné rozdělení textu dodržuje tuto přehlednost; jednotlivé kapitoly, nazvané příhodně Zastavení, pak toto putování zdůrazňují. Chronologicky zde procházíme Zastavením kučеровským, babickým, martínkovským, třeštským, staroříšským a bystrckým. Editorky upozorňují v úvodním Vyzvání na cestu, že pevným středem světa Demlových dopisů Ševčíkovi jsou právě Babice, Ševčíkovo kněžské působiště. Z něj se stalo pro Demla v pohnutých dobách jeho praktické kněžské kariéry centrum securitatis.

Jak známo, Jakub Deml rovná se Tasov. Tasov je symbol, který Deml postavil později do čela svého díla; je to Tasov až petrifikovaný, Tasov nepozemský, jakýsi Jeruzalém, v němž se rodí všechny cesty a opět se do něj vracejí. To je Tasov *Mohyly, Tepny a Hlasu*, Tasov většiny obálek Demlem vydaných knih. Ale Tasov nebyl hotový hned, Deml se do něj musel vrátit, musel jej vybudovat a povznést do nadreálného symbolu, aby se pak ve stáří v dopisech zmíněnému J. Battovi vyznal z bolestné samoty uprostřed Tasova neznámého a cizího. Tasova, jehož mýtus nepochopil nikdo z blízkých a v němž jako ve vězení zůstal Jakub Deml sám.

Toto pozdější tasovské dogma je v době ševčíkovské korespondence ještě nevytvořeno; dílo, v němž je Deml vybuduje, je zatím na samém počátku. Střed korespondence v knize *Carissime, kde se touláte?* je tudíž daleko přirozenější: je jím člověk. Jakkoli obecně vyznívá upozornění editorek, že Demlovy dopisy jsou „cestou k duši druhého člověka“, v kontrastu s pozdějším tasovským mýtem je to poznání podstatné.

Prvotním impulzem, který Demla do Babic přivedl, však nebyl auditor Ševčík. V té době pokračuje Demlův fundamentální vztah s Otokarem Březinou, působícím v Jaroměřicích n. Rokytanou, a na obzoru se noří fenomén Staré Říše a Josefa Floriana, jemuž Deml potom téměř desetiletí slouží s absolutní oddaností. Mapa na předsádce knihy nám jednoduše ukazuje, že Kučerov, Demlovo první kaplanské působiště, je těmto dvěma významným bodům Demlova života, tedy Jaroměřicím a Staré Říši, velmi vzdálen. Deml tedy Babice volí z praktického důvodu; to, že se tamní auditor Ševčík stane Demlovi duší tak blízkou, je až následným ziskem. Deml to v dopise, psaném z Bystrce v září 1908, vyznává jasně: „Pan Florian to jest, jenž byl příčinou našeho prvního setkání, neb jak snad víte, pan Florian se za to *modlil* (tehdy ani Vy, ani já jsme o tom nevěděli), abych z Kučerova přišel do Babic.“ První dopisy Ševčík – Deml jsou také vedeny s formální zdvořilostí a nedávají tušit, že pro Demla zůstane babický farář Ševčík už navždy jednou z nejdůležitějších postav v životě.

Už jsme řekli, že v rámci korespondenčních celků udával tón a formoval charakter komunikace právě Deml; pokud se tak dělo u osobností, jakými byli Váchal a Šalda, nepřekvapí nás, že ve stejném duchu se nesou dopisy dvojice Deml – Ševčík. Editori ostatně poukazují na to, že Ševčík nebyl partner rovnocenný a některé Demlovy komplikované básnické obrazy snad ani správně nerozluštil; na druhé straně Deml v Ševčíkovi skutečně ctil svého přítele a podařilo se mu jej dokonce přemluvit k překládání sv. Mechtildy Magdeburské a legendy o sv. Menrátovi (oboje vydáno ve Staré Říši). Josef Ševčík se jeví jako Demlův antipod: vyrovnaný, laskavý, ale bláznivým nápadům svého mladého kaplana (a později už „jen“ přítele) otevřený kněz, ochotný psance Demla kdykoli přimout či podat mu pomocnou ruku. A toho si Deml, především v letech neustálého putování, dokázal vážit. „Jsem jako strom a Vaše přátelství jest jako ovoce,“ píše Deml z Martínkova v říjnu 1906. „A musím vyznati, že větve praskají tíhou... jsem zmaten a nevím, co říci Bohu... , neboť tam, kde slovo je příliš těžké plody, a tam, kde přátelství se ujalo, nelze už dopovědět věc – člověku.“

Jestliže to byl Josef Florian, který stál za Demlovým příchodem do Babic k Josefu Ševčíkovi, byl to týž Josef Florian a jeho staroříšské nakladatelství, jež způsobilo, že ani vztah Demla k Ševčíkovi nebyl bezproblémový. Deml to obecně nastínil i v pokračování výše citovaného dopisu z Martínkova, když pokračuje: „Takový je to dar, že za něj chválíme Boha, děkujeme Bohu a prosíme Boha, aby se odměnil za nás, voláme Boha na pomoc proti – příteli.“ Je to příkladně ambivalentní demlovské myšlení, na které upozorňuje při jiné příležitosti J. Med; v praktickém ohledu to znamenalo, že bylo-li ve hře staroříšské nakladatelství, které Deml považoval za archu Noemovu, šly ohledy k Josefu Ševčíkovi stranou. Tato dvojakost Demlova vztahu k babickému knězi, kterého považoval za nejvěrnějšího přítele, ale zároveň si v dopisech jiným adresátům neodpustil obraty typu „pan auditor ‚jal se něco žvatlati““, činí Demlova vyznání a přátelské pozdravy v kontextu celé korespondence ne zcela jednoznačnými. Deml je už v počáteční fázi svého díla přítomen se vším všudy, včetně vnitřních paradoxů. Extatické dopisy plné obdivu a přátelství editorky vhodně doplňují výňatky z dopisů Demla Florianovi, které se nesou v odlišném duchu. V roce 1905 píše Deml Florianovi, že „mlčení roste kolem Babic jako mor“, aby si v dalším z dopisů stěžoval: „Pan farář velmi ve své lásce a důvěře ochladl, dráždí mne to čím dál nezhovitelněji, přirozeně: neb čím se mi kdo více upejpa (před ‚Studiem‘), tím já se stávám proti němu sprostším.“ Jistě je na vině i „kousavý“ staroříšský styl, který Deml záhy do svých dopisů po Florianově vzoru přejal; to ale na znepokojujícím aspektu Demlových listů nic nemění.

Ale ani poddajný Josef Ševčík nepřistoupil na všechny Demlovy nápady. Krom distance, kterou zaujal proti staroříšským aktivitám poté, co proti nim vystoupila konzistoř, byl dalším úhelným kamenem vztahu temperamentního kaplana s jeho vlídným nadřízeným František Bílek. Také jeho dílo, stejně jako staroříšské *Studium*, byl Deml ochoten prosazovat bez ohledu na druhé; stejně jako zpočátku pro *Studium*, nadchl Deml Ševčíka i pro Bílkovo umění, takže Ševčík nakonec za finance, odkázané farnosti, zakoupil od Bílka korouhev a v plánu byl také mohutný hřbitovní kříž. Ševčíkova skepse k výsledkům sbírky, kterou měl agilní Deml v plánu uspořádat, stačila, aby Deml zaslal Bílkovi drastický dopis. „Poznal jsem, že nenašel jsem v panu farářovi bratra, nýbrž slabocha, neschopného obětovati všechny ohledy: jsem tu úplně sám,“ stěžuje si v lednu 1906. A obraz nepřátelství, který vymaloval proto, že Ševčík nehodlal „obětovati všechny ohledy“, dalšími řádky ještě stupňuje: „Sám: strážce Vašich korouhví a Vašeho kříže, na nějž dnes sbírku jsem zahájil – kolem mne jako moře na všechny strany nedůvěra – sprostá, nekřesťanská nedůvěra...“ Je pro Jakuba Demla příznačné i to, že o pouhé tři dny později Bílkovi vysvětluje ono *moře sprosté a nekřesťanské nedůvěry* jako „takový mráček, který se již rozplynul“; rozumí se tedy, že Josef Ševčík na Demlovu sbírku přistoupil.

Nepřekvapí, že z doby, kdy byl Deml Ševčíkovým kaplanem v Babicích, existuje jediný Demlův lístek, zasláný do Babic z Prahy. Editorky tedy působení v Babicích dokládají citacemi z dopisů Bílkovi, dokládajícími Demlovu nevypočitatelnou vznětlivost, již neušel ani muž tak vstřícný, jakým Ševčík byl. Teprve když Deml začíná putovat coby z místa na místo překládaný kněz (Martínkov, Třešť, Stará Říše, kdy Deml sám požádal o dovolenou, s konečnou zastávkou v Bystrci /tehdy/ u Brna), začíná korespondence s Ševčíkem nabývat na objemu. Sám Deml po zkušenostech s dalšími faráři jistě docenil Ševčíkovu vstřícnost, kterou jinde marně hledal. Ševčíkova babická fara se

v dlouhé řadě zastávek a konfliktů, nevyjímaje ani hádky ve Staré Říši, stává pro Demla jedinou jistotou. Tak jako popisoval Bílkovi Babice coby „moře nekřesťanské nedůvěry“, nyní do svého bývalého působiště zasílá listy hned plné přátelství, hned plné obav, pokud Ševčík obratem neodpovídá. „Ale vlivem Vašeho mlčení stalo se ve mně to, co se stává na stránkách a v zahradách, když příliš dlouho nepříš: pomřely ve mně všechny útlé květy, totiž, bědoval jsem v sobě nad tím, že jsem byl tak opovážlivý, tak neopatrný, tak neuctivý, tak nemoudrý, tak sprostý, tak nízký, tak marnotratný, tak dotěrný – a že jsem si tak často a tak nestřídmě dovoľoval s Vámi *žertovat*...“, píše Deml v jenom fragmentu z třešťského kaplanování.

Ševčík neposkytoval Demlovi jen oporu duchovní, ale také hmotnou. I to byla velká zkouška Ševčíkovy lásky, protože Deml pojímal (zejména pod vlivem Josefa Floriana) finanční problematiku velmi svérázně, zato ale s odzbrojující upřímností: „A já: musím vypadat ve Vašich očích ohavně, nízce, škaředě: Já Vám přímo řekl a zaručil, že těch prvních 400 K do Nového roku (1907) jistě oplátím! A neoplatil jsem! A nijak jsem se neomluvil! A jak se zdá, ani dnes nejsem naladěn k omluvě – tím méně k placení!“ (Třešť, 4. 1. 1907). Vzájemná korespondence obsahuje z Demlovy strany také řadu praktických proseb, které mohou připomínat pozdější *Rosničku* (1912): „Posílám flašky poslední na to víno. Přijdu si je stáhnout, až se zcela uzdravím, tělem i penězi. Ale přijdu“ (Stará Říše, 1907). Z Bystrce zase Deml žádá: „[...] učiňte mi ještě tu službu a postarejte se velkomyslně svým vlivem, aby mi byly co nejdříve (možno-li, obratem) odeslány peřiny, štrozok, poslámká. Ostatní prádlo dle možnosti, to totiž nespěchá, zatím by mi stačilo na jedno převléknutí“ (25. 7. 1908).

Témata, jimiž se Deml v dopisech Josefu Ševčíkovi zabývá, jsou pro toto období příznačná a korespondují s listy, které Deml tiskl ve *Studiu* a později v knize *Do lepších dob* (1927). Jde zejména o propagaci Florianova, Polákova a Demlova podniku ve Staré Říši („Nevidíte, drahý Příteli, v této řeči Papeže celý a ryzí program pana Floriana?“ /Třešť 1906/), kontakty s arcibiskupem Kohnem, útoky na Katolickou modernu („A jen *zvrhlí* potomci Sušilovi pro nás mají vztek a mlčení“ /Třešť, 7. 2. 1907/), konflikty s konzistory („[...] tento příkaz je tak směšný, že jsem si umínil nejen ho nebdati, nýbrž s konzistory už vůbec nemluvit. Máme svaté právo s blázný jednat podle bláznovství jejich“ /Bystrc, 7. 10. 1908/). Setkáme se i s fenoménem La Saletta či horováním proti všeobecnému volebnímu právu; pozoruhodné jsou zmínky o Demlově plánu odcestovat do Ameriky či druhá tvář básníka zdánlivě lehkomyšlného účetnictví („Když jste mi neodpovídal, čekal jsem, že každou chvíli může přijít četník s bodákem, aby mne odvedl do žaláře pro dluhy. Mám totiž, dle dojmů, jaké ve mně utkvívají z kupeckého života za mého mládí, takovou hrůzu před směnkami, že nemá větší hrůzy člověk, jenž ví: toho a toho dne a v tu hodinu budu zastřelen“ /Bystrc, 14. 12. 1908/).

Sjednucujícím akordem dopisů je však na rozdíl od listů z *Do lepších dob* přátelství, které zůstalo pro Demla jistotou ve světě plném trestních příkazů z konzistoře a špatných kněží, z nichž kupř. bystrckého faráře Julia Koubaka Deml neváhá přirovnat rovnou k ďáblu; a to přátelství oboustranné, které s odloučením vzrůstalo. „Naše odloučení je setkáním“, vyjadřuje to za oba Deml. Je jen dobře, že editorky neponechaly Ševčíka v roli něměho adresáta a vkládají do Demlových listů úryvky Ševčíkových odpovědí; jejich styl je oproti Demlovu střízlivý, bez bombastických obrazů, zato z něj číší upřímná radost z každého dopisu a lístku nebo naopak starost o přítelovo zdraví a rozpoložení. Ostatně právě z dopisu Josefa Ševčíka byl vyňat titul celé knihy, zvolání, které tuláka Demla zvalo domů, do bezpečí: „Carissime, kde se touláte?“

III.

Babický domov přestal pro Demla existovat 20. 10. 1911, kdy churavějící Josef Ševčík zemřel na selhání ledvin. Byla to v pořadí třetí smrt, která Jakuba Demla osudově ovlivnila; před Josefem Ševčíkem to byla smrt blízkého přítele z dob studií, kněze Josefa Poláka, a Demlovy postižené sestřičky Matylky, již bratr později vzdal mnohokrát ve svém díle hold. V základech Hradu smrti se jmenuje editorský epilog, který korespondenci Deml – Ševčík uzavírá, naznačuje zároveň cestu, jíž se bude Demlovo dílo ubírat. V době přátelství s Josefem Ševčíkem je Demlova literární dráha ještě v základech a její budoucí košatost by prozatím mohl tušit jen věstec. V letech 1904–1911 Deml vydal pouze 3 původní knihy, nepočítáme-li jeho autorský a vydavatelský podíl na staroříš-

ském *Studiu*, tedy *Slovo k Otčenáši Františka Bílka* (1904), *Homilie* (1907) a především *Notantur Lumina* (1907), první Demlova básnická kniha. Josef Ševčík zemřel těsně před výbuchem prvního sledu knih, které jsou pro Demlovo dílo určující. Teprve v roce 1912 vycházejí *Rosnička*, *Hrad smrti*, *Domů*, o rok později pak *Moji přátelé* a *Pro budoucí poutníky a poutnice*.

Ani jedna z těchto knih však nevznikla v roce svého vydání; *Hrad smrti* i *Moji přátelé* se rodily už ve Staré Říši, *Rosnička* se řečí deníku a úředních dokumentů vrací k peripetiím nepohodlného kněze, drceného strohostí konzistentních listů, a kniha *Domů* jako by svým názvem zastřešovala celou tu dlouhou a dramatickou pouť kněze, „který nezná svého jména“. Všechny tyto knihy vznikaly na pozadí dopisů Josefu Ševčíkovi a svědčí nejen o Demlově díle, ale především o něm samotném.

Demlovy dopisy příznačně oscilují mezi texty básnickými i prakticky triviálními. „Posílám také ten kolek na prohlásky a od ženicha 2K. Ženich Kolář Václav, narozen 23/9 1881, nevěsta Marie Dvořák, narozena 15/8 1879 v Martínkově. Ženich se narodil v Brtničkách, fara Opatov, rodiče jeho bydlejí na Bytovankách č. 18. Nevěsta je v č. 87. Rapulář si od Vás odnesu sám“ (Martínkov, 30. 10. 1906). Zato v listě z Martínkova z 23. 8. 1906 se Deml zamýšlí nad tragickým posláním básníka: „Běda! O mé osobě bylo konstatováno, že jsem ne-li zrovna a vždy ‚básník‘, tedy ‚spisovatel‘. Ale tato věc jest velmi povážlivá --- Tímto oficiálním pojmenováním odsuzuje publikum člověka k jakémusi doživotnímu, ba i posmrtnému vězení – publikum odstraňuje člověka, jak se stává při nemocech nakažlivých... Publikum jako by tím řeklo: nevěřte jeho bolesti a chvále a haně a pravdě: to je básník – a takový člověk je přemrštěný... A tak se stává, že Básníka počítají mezi svaté, je-li zločinec, a mezi zločince, je-li svatým: jen na tom záleží světu, aby Básníka osamostatnili... Neznám krutější tyranie a smutnějšího osudu nad osud určený Bohem Básníkovi.“ To jsou již slova autora *Zapomenutého světla*.

Deml nesl smrt svého dobrodince velmi těžce. „A poněvadž p. auditora jsem viděl umírat, nedopadá na mne jeho smrt najednou, nýbrž po kusech a po strašných přestávkách... Jako by ve mně se hroutilo město za městem, věž za věží – jako by padala hvězda za hvězdou a nebe tmí se a chvěje,“ píše v listopadu Františku Polákovi, bratru zesnulého Josefa Poláka. Bez výslovného jmenování je Ševčíkova předsmrtná agonie popsána v *Hradu smrti*, jméno Josefa Ševčíka se objevuje v dedikaci *Homilií* a Demlova překladu ze sv. Hildegardy *Cestyvěz* (1911).

Když Deml musí definitivně opustit babickou faru, je před ním dlouhá cesta, vezmeme-li v potaz, že se definitivně usadí v rodném Tasově až roku 1922. V knize *Do lepších dob* Deml přetiskuje dopis „jistému věhlasnému příteli“ z roku 1910, v němž ve zkratce vystihuje trápení tuláka bez platu a bydliště: „Tak jsem Vám, milý Příteli, vylíčil a nastínil krátce svoji situaci, vzdávaje se naděje, že bych Vám mohl zevrubně popsat svoje vandrování, svá nesčetná vnitřní i vnější pokoření, své komické konflikty s žebráky, hospodskými, pekaři, kněžními, kolegy, kostelníky, ministranty, klášterníky, křesťany, jinověrci, zpovědníky, studenty, dětmi, konduktéry, přáteli, nepřáteli, cititeli, lálci...“ Není divu, že starostlivé zvolání „Carissime, kde se touláte?“ v těch dobách muselo znít jako hlas andělský a básník na ně nikdy nezapomněl.

IV.

Zbývá doplnit jedinou věc. Tou je důkladná ediční příprava knihy, na níž pracovaly Iva Mrázková a Šárka Kořínková za pomoci celé řady významných osobností, jmenovaných v závěrečném poděkování. Do věci se zapojil Vladimír Binar, Juliana Jirousová či Gabriel Florian, aby chom jmenovali jen některé. Rozsáhlé vysvětlivky, jmenný rejstřík, čerpající z místních archivů, ediční poznámka, soupis korespondence i archivní prameny tvoří tomuto korespondenčnímu souboru bytelné a erudované základy. Také upozornění, že se na knize podíleli studenti semináře Demlovy korespondence na UK napovídají, že se něco děje.

S nadějí i s jistou mírou skepse, která pramení toliko ze zkušenosti, lze číst především první větu úvodního Výzvání na cestu: „Otevíráte první svazek *Korespondence* Jakuba Demla.“ A ještě: „Proč začínat (zvýraznil P. S.) právě s dopisy zapomenutému faráři a překladateli Josefu Ševčíkovi z Babic nedaleko Moravských Budějovic?“

Naděje pramení z toho, že další korespondenční svazky, zvláště budou-li podobně pečlivě připravené, lze jen vítat a s radostí očekávat. Na druhou stranu je to nepodložený slib, protože se

v knize nedozvídáme nic o případné koncepci budoucích svazků. A tu je zase na místě skepse: Fučíkovo a Binarovo *Dílo Jakuba Demla* existuje pouze v samizdatu, protože je z odborného hlediska zbytečné je vydávat, společnost Dědictví Jakuba Demla se už v 90. letech vyčerpa schůzováním i zbytečnými „staroříšskými“ sborníky *Listy přátel Dědictví Jakuba Demla* a ve věci nejpracovitější nakladatelství Vetus Via vydalo posledního Demla už před řadou let. Je tedy namísto naději nehasit, ale ani si ji neplést s hotovou věcí.

A přece se něco děje. Ve dnech kolem 50. výročí Demlovy smrti vydalo nakladatelství Malvern Demlův překlad a výklad knihy sv. Hildegardy *Cestyvěz*. Kniha bohužel postrádá důkladnou ediční přípravu, kterou se pyšní *Carissime, kde se touláte?*, ale zato je v ní přetištěna tato Demlova dedikace:

„Příteli P. Josefu Ševčíkovi [...] knihu tuto věnuje Jakub Deml kněz, jenž by ji bez něho musil psátí v lese anebo na ulici.“

Pavel Sytař